

Pia Olsen Dyhrs grundlovstale

Taler

Pia Olsen Dyhr
Formand for Socialistisk
Folkeparti

Dato

5. juni 2021

Sted

Ryslinge Højskole

Det betyder noget helt særligt for mig at stå sammen med jer i dag. Godt humør. Smilende ansigter. Varm kaffe. Liv. Håb. At synge sammen!

Sidste år holdt jeg grundlovstale i min baghave. Mutters alene. Nervøs for, om vores sundhedsvæsen ville klare den. Frygt for, at mange flere ville miste deres levebrød. Bekymret for Danmarks økonomi.

I år står jeg her. Sammen med jer på demokratiets festdag. Hver tredje dansker har fået det første vaccinstik. Vi er ikke ude af corona – men vi er på vej.

I er en generation, der er blevet voksen under corona.

I har sat ungdomslivet på pause. I har kysset mindre. Danset mindre.

I har i det hele taget bragt nok ofre til at lære os voksne den ægte betydning af ordet 'samfundssind'.

Vi bør kvittere ved at tage den enorme mistrivsel, som jeres generation – som børn og unge generelt – oplever, alvorligt. For lige nu bliver der jo ikke lyttet. Vi læser rapporter og undersøgelser, som viser det samme, men de bliver arkiveret lodret, når hjulene skal køre.

I får i hele tiden at vide, at I har alle muligheder i verden. Det er paradoksalt; når I samtidig er en generation, der dør med stress, angst og selvskade.

I er en generation, der har muligheder for at være i kontakt med andre fireogtyve-syv, men måske er I også den mest ensomme generation i 100 år.

I er konkurrencestatens børn. Født ind i et højhastighedssamfund, hvor man skal løbe – bare for at stå stille.

En lille dreng – lad os kalde ham Emil – skal helst i skole det år, han fylder seks – også selvom han slet ikke er klar. Her skal han sidde – røv til sæde – i store klasser – i mange, mange timer hver dag. Han skal vælge uddannelse, mens han måske stadig leger med sin lillebror. Han skal hurtigt igennem studierne og ud på arbejdsmarkedet. Gerne før hans kammerater. Han skal spare op til pension og investere i den rigtige bolig, så han ikke kommer bagud i formuelotteriet.

Hvorfor er det så vigtigt for ham at være forrest i feltet?

Fordi han frygter, at samfundet ikke vil gribe ham, hvis han falder.

Og han har jo ret?!

Hvis han bliver syg, skal han helst hjem fra hospitalet hurtigst muligt. Dagpengene dækker ikke hans løn. Ramler det hele, så skal han stå skoleret på jobcenteret – også selvom han knap nok hænger sammen. Og når Emil bliver gammel, så skal han kæmpe for en plejehjemsplads og for fem minutter ekstra med sosu'en, fordi hun ikke må levere ét eneste minut mere, end Emil er visiteret til.

Måske skyldes den eksploderende mistrivsel et samfund, hvor hverken lille eller store Emil kan stå af ræset. Pauser og restitution er sparet væk. Og så undrer vi os over, at de unge mistrives! Vi har måske verdens bedste samfundsmode. Vi lever sandsynligvis i verdenshistoriens rigeste og mest fredelige periode. Alligevel producerer vi ulykkelige og stressede mennesker.

Vi taler hurtigere – men har færre vigtige samtaler.

Vi har adgang til hele verdenen gennem vores skærm – men alligevel former vi vores holdninger i ekkokamre med ligesindede.

Vi taler om at redde klimaet – men vi bruger mindre og mindre tid i naturen.

Det er tankevækkende, at der skulle en verdensomspændende epidemi til at sætte farten ned. Til at tale med hinanden. Til at genfinde naturen.

Nu står vi heldigvis på tærsklen til den gamle hverdag. Og så må vi stille os selv spørgsmålet: Vil vi tilbage til verden af i går?

Til festivaler. Til familiefester. Til at gå på arbejde uden joggingtøj. Ja, tak!

Men vil vi også tilbage til stress, utryghed og et ræs mod bunden – nej, vel?

Det her skal ikke være en klagesang eller en forfaldsmyte. Det er ikke et blame game, for er det kapitalismen eller det senmoderne samfunds skyld? Er det de sociale medier eller globaliseringen?

Jeg ved det ikke. Og det er måske heller ikke så afgørende. Det er afgørende er diagnosen – og kuren, ikke mindst.

Vi skal ikke tilbage – hverken til verden før corona, til min barn [sic] – og da slet ikke til tiden under corona.

Vi skal et nyt – og forhåbentligt – bedre sted hen.

Winston Churchill sagde, at man aldrig skal lade en krise gå til spilde, så lad os gribe stafetten. Lad os begynde samtalen her på demokratiets dag.

En samtale om, hvordan vi sænker farten for børn og unge og erstatter stress og mistrivsel med tryghed og stærke fællesskaber. Hvordan vi får et studie- og arbejdsliv med balance. Hvordan vi sikrer et sikkerhedsnet som griber os og vores kære, når vi falder.

Et samfund, hvor man reelt kan stemple ud. Fra notifikationer på telefonen, streaks på Snapchat – fra chefen, der mailer efter aftensmaden.

Misforstå mig ikke; teknologien har sat os fri. Givet muligheder. Fællesskaber. Men den betyder også, at vi aldrig får rigtig fri: fra arbejdsgiver, staten eller usunde fællesskaber.

Nogle vil synes, min tale er lige lovlig hippie-agtig. Andre vil mene, at ungdommen i dag er forkælet.

Og ingen kan da mene, at vi ikke har opnået fantastiske fremskridt, at livet i dag er bedre end at bo 8 mennesker i to lejligheder med skimmelsvamp og toilet i gården. Men hver samfundsepoke har sine egne sygdomme – og jeg tror, de unges mistrivsel fortæller meget om vores.

Kanariefuglen blev brugt som advarselsalarm i kulminerne til langt op i firserne. Kanariefugle er meget følsomme over for giftige gasser og vil derfor falde om og dø, før et udslip når at påvirke minearbejderne.

I dag er det vores børn og unge, der er kanariefuglen. De flakser forrest ind i en teknologisk tidsalder med flere muligheder end nogensinde – og dermed også den viden, at hvis de slår fejl, og det hele vælter, så er det deres egen skyld. De valgte forkert. Ingen har tålmodighed til at sætte sig ind i de tusindvis af dilemmaer, det moderne liv stiller dem overfor.

Hver.

Eneste.

Dag.

I den amerikanske TV-serie *The Wire* udtrykker den ældre, vise Lester det på denne måde:

”Ved du, hvad et liv er? Det de ting, der suser forbi, mens du venter på øjeblikke, som aldrig kommer.”

Skal vi bremse den udvikling, kræver det mod. Det kræver ret til at koble af. At vi ikke bare finder puljer til trivsel, men at vi forandrer samfundet. Det kræver, at vi ændrer incitamentsstrukturerne i vores samfund – så vores uddannelser eksempelvis ikke bliver målt på, hvor mange de får igennem, men på om de får hele mennesker – og ikke amputerede sjæle – ud på den anden side. Og det gælder jo ikke kun for unge.

Vi kunne jo begynde med at sikre, at vi ikke åbner sluserne for den massive stressbølge, der venter os, hvis vi bare vender tilbage til normalen, når corona er borte.

Skulle vi ikke for en periode skrotte fremdriftsreformen.

Give de arbejdsløse og syge lidt mere ro på.

Sætte folkeskolen fri, så lærerne kan bruge tid på undervisning – fremfor nationale test og elevplaner.

Give de offentligt ansatte have [sic] langt mere frihed til at planlægge deres arbejdsdag og arbejdsliv ved at indføre en ret til hjemmearbejde og fleksibel arbejdstid?

Vi har fremlagt syv enkle forslag, som vil skrue lidt ned for tempoet frem til årsskiftet. For min skyld kunne vi gøre det for altid. For i virkeligheden har vi jo brug for en gennemgribende samfundsforandring, hvor vi tager stress, angst, depression, udbændthed ligeså alvorligt som statsgæld eller underskud på betalingsbalancen.

Men for nødvendighedens politikeres skyld, kan vi jo prøve det af. Teste, om baby dør, eller staten går bankerot, hvis vi bare sænker farten en smule i en periode.

Jeg tror det nu ikke.

Tværtimod. Jeg tror vi får et sundere og mere produktivt fællesskab. Og lad os derefter se på en større ro-på-reform af hele samfundet. For børnenes, de unges – ja, vores alle sammens skyld.

Jeg vil gerne dedikere denne grundlovstale til jer. Til ungdommen.

I skal ud at forme verden.

Byg den på jeres drømme. Ikke på, hvad I får af vide, er nødvendigt i henhold til markedsmekanismer og systemer.

Byg den på stærke, meningsfulde fællesskaber – som I sikkert kender her fra højskolen. Ikke på konkurrencestatens krav.

Byg den for guds skyld ikke på omstillingsparathed eller robusthed – men på

lyset og livsglæden, der trænger gennem sprækkerne, som vi sang for kort tid siden.

Rigtig dejlig grundlovsdag til jer alle sammen.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale, Socialistisk Folkeparti

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/pia-olsen-dyhns-grundlovstale-2021>